

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA – KSIĄŻNICA KOPERNIKAŃSKA W TORUNIU – „Bitwa pod Kircholmem w 1605 roku. Stan badań, cz. 1”

Autor Mariusz Balcerek

Plan prezentacji

- Oblężenie Rygi
- Teren bitwy
- Liczebność i skład armii Karola IX i Jana Karola Chodkiewicza
- Ustawienie obydwu walczących stron względem Dźwiny
- Przeprowadzenie księcia Kurlandii i Semigalii Fryderyka
- Ordre de bataille obydwu walczących stron
- Walka
- Odwrót i straty

Oblężenie Rygi w 1605 r.

Źródło: opracowanie autora na podstawie: Mapa okolic Rygi z 1627 roku, Mapa okolic Rygi z 1627 roku, Riga 1627.

Krigshändelserna vid Riga vintern 1627 - 1628. Düna från mynningen till och med Dahlenholm, samt terrängen öster därom.

Kartutkast med militär terrängbeskrivning (närmast avseende sommaren 1627). Svenska och polska arméernas läger vintern 1627-1628, Riksarkivet, SE/KrA/0425/01/064.

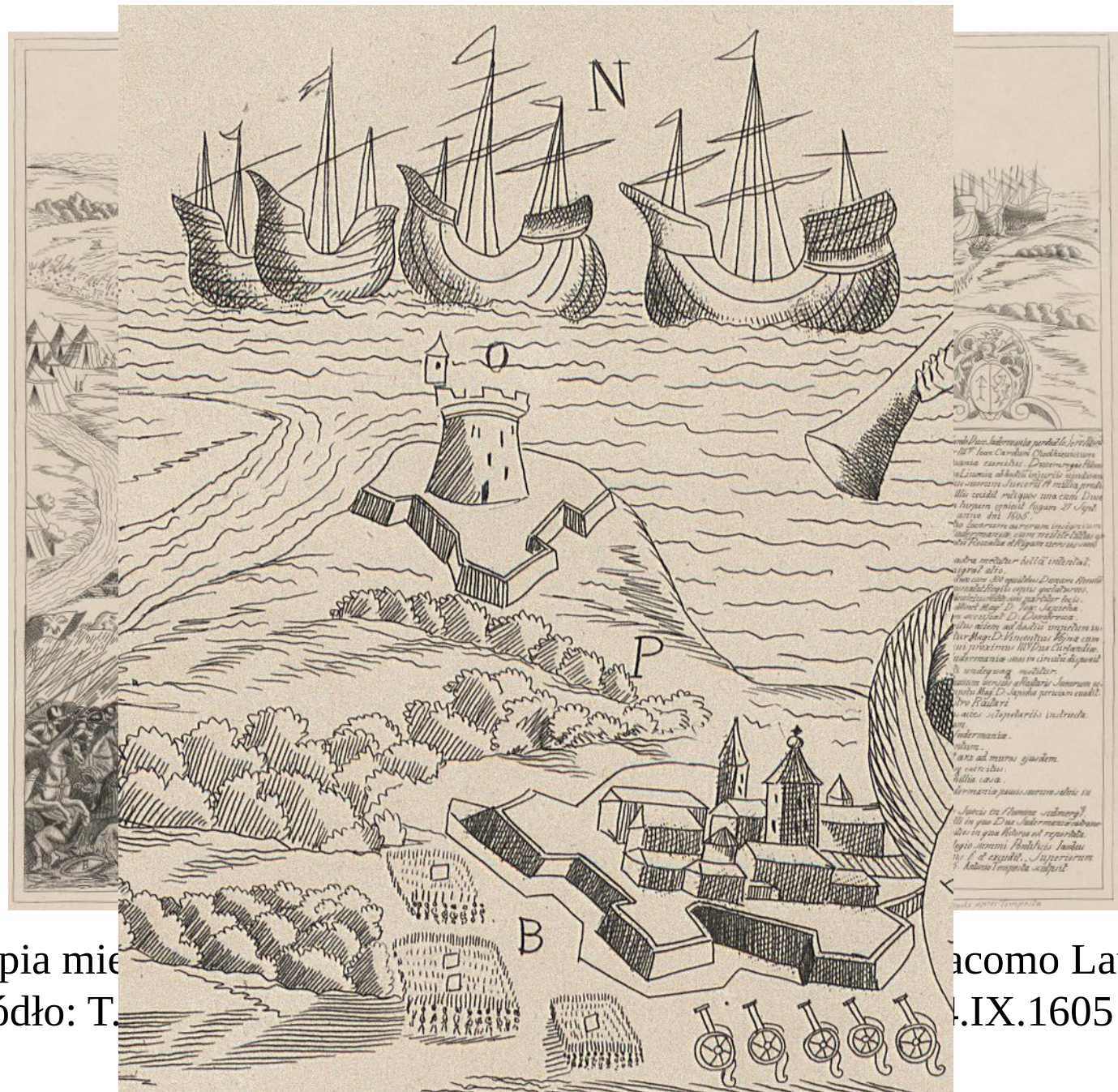

Kopia miedziorytu Antonio Tempesty według rysunku Giacomo Lauro
 Źródło: T. Wieszczycki, [Bitwa pod Kircholmem w dn. 24.IX.1605 r.],
 Biblioteka Narodowa, G. 11146.

Kopia mie
 Źródło: T.

Giacomo Lauro
 [IX.1605 r.],

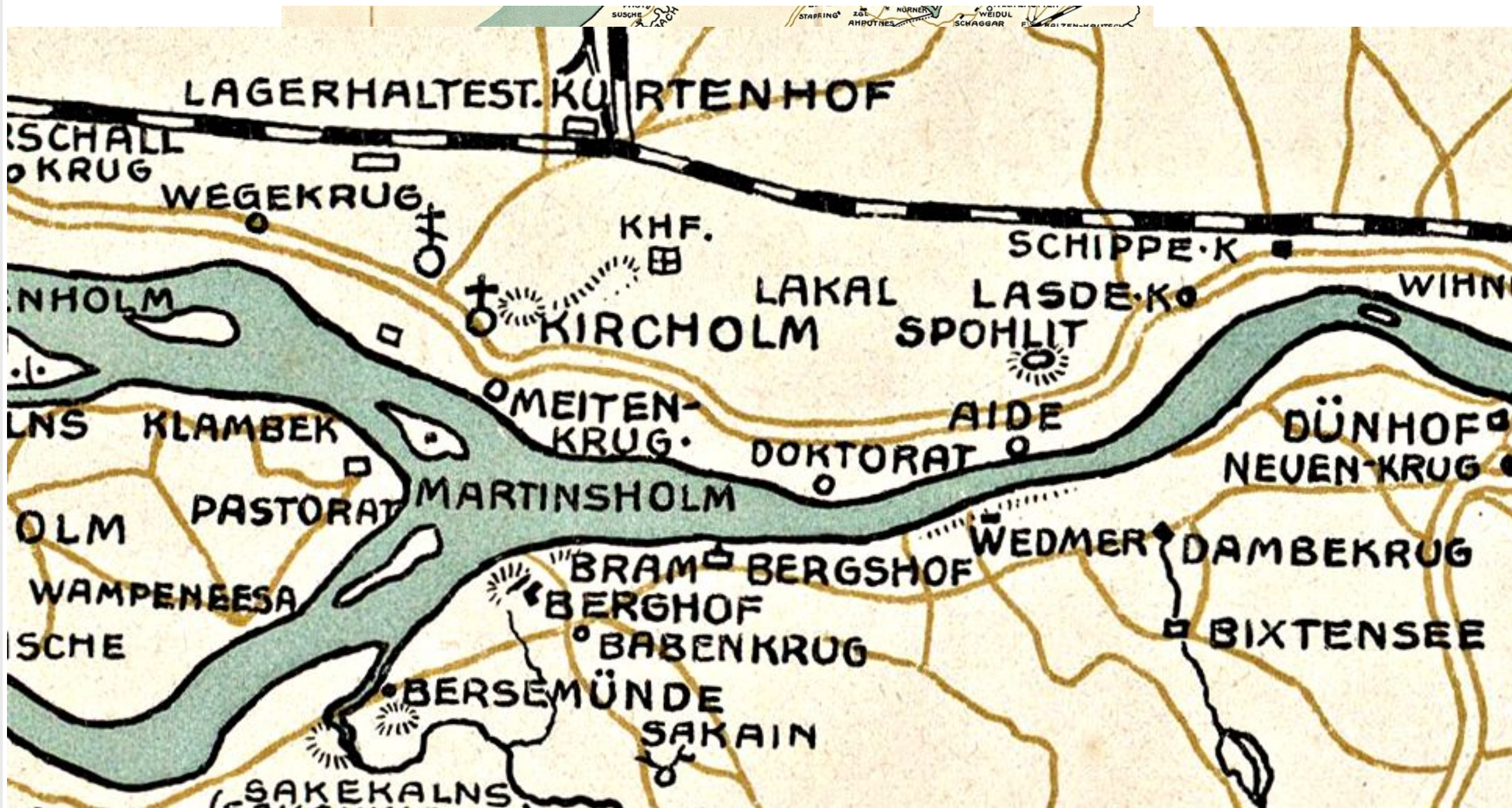

Mapa Rygi i okolic z 1918 roku

Źródło: *Rund um Riga*, [in:] Mapster, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=BALTTPOPO> (dostęp: 30.03.2021).

30.03.2021).

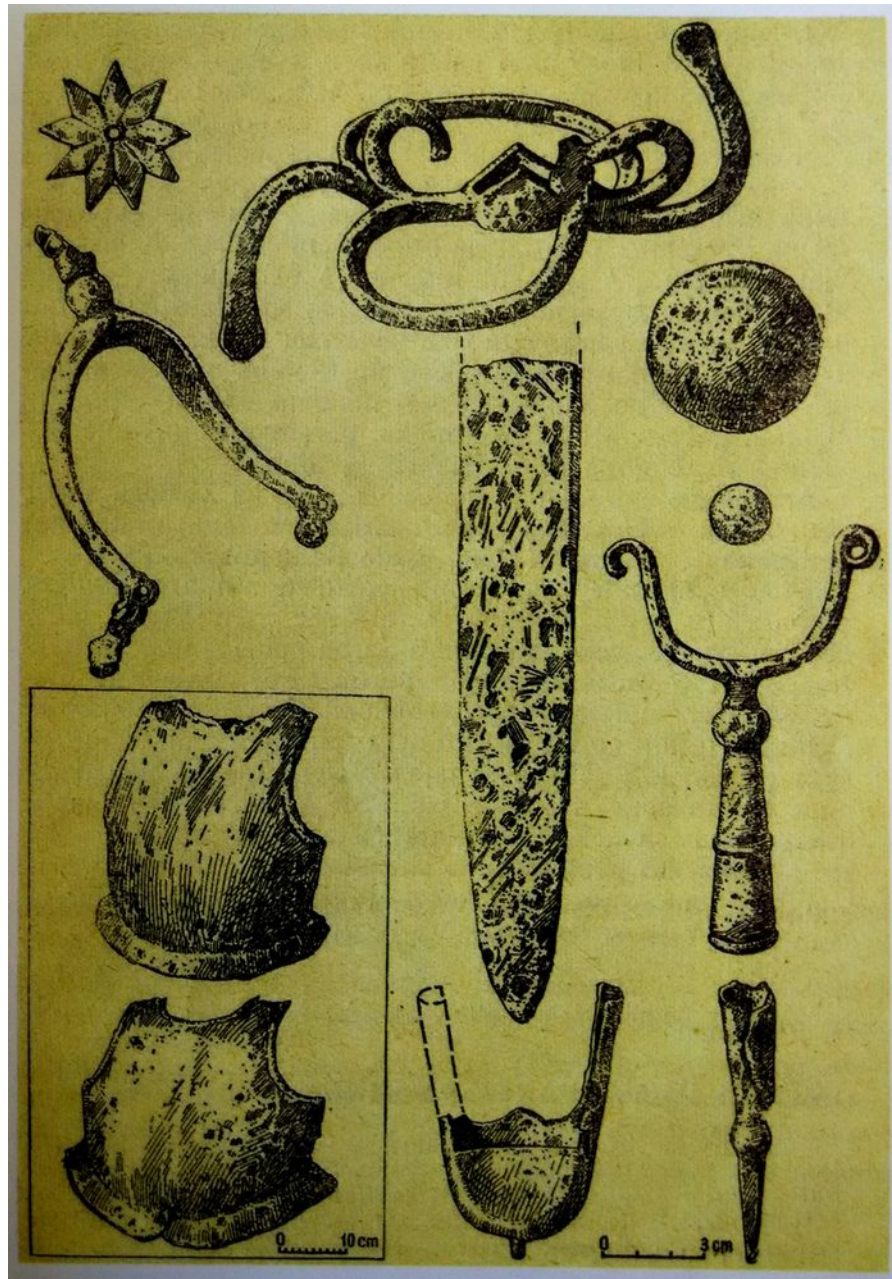

Salaspils z lotu ptaka w 1939 roku

Źródło: J. Ciglis, „Szwedzki szaniec” w *Salaspils a bitwa pod Kircholmem*, *Z Otchłani Wieków*, s. 47.

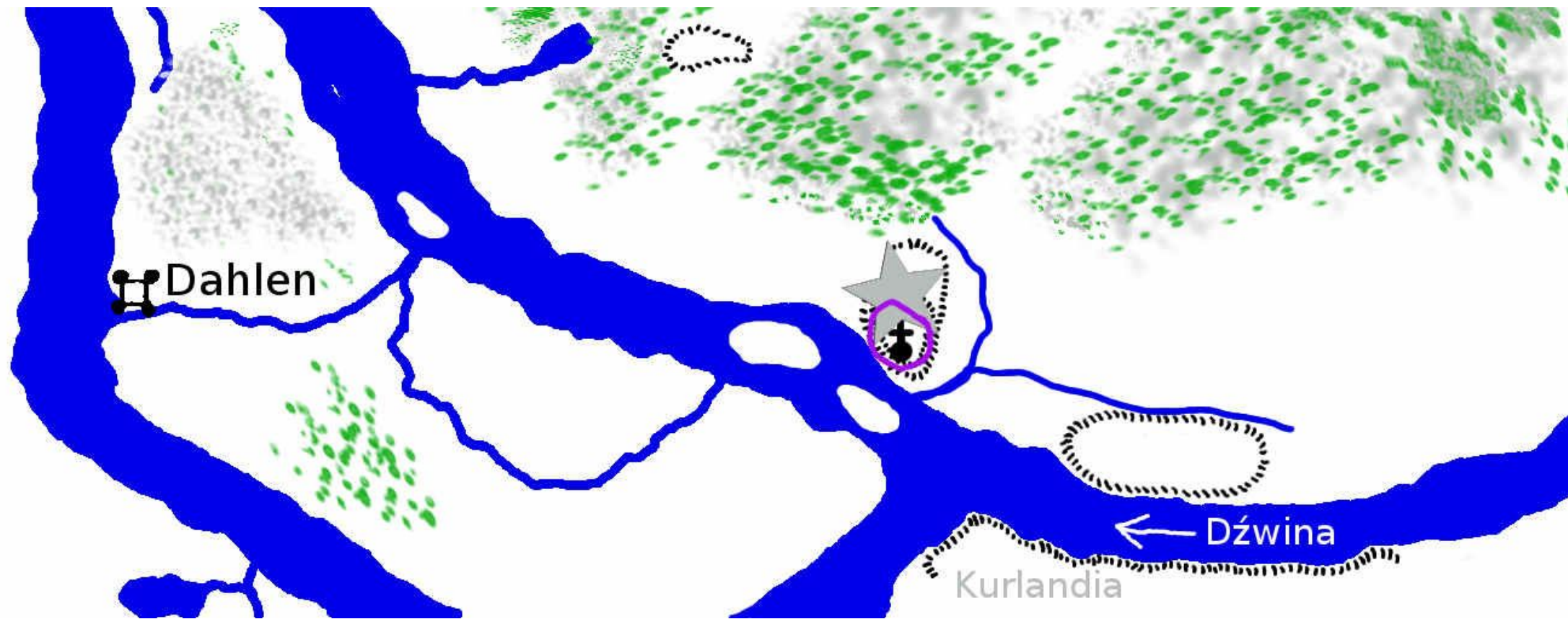

Przedmioty znalezione podczas badań szanica
w latach 1970-1975

Źródło: J. Ciglis, „Szwedzki szaniec” w Salaspils a
bitwa pod Kirchholmem, Z Otchłani Wieków, s. 51.

Lokalizacja szwedzkiego szanca i cmentarza

Źródło: opracowanie autora na podstawie: Mapa okolic Rygi z 1627 roku, Riga 1627. Krigshändelserna vid Riga vintern 1627 - 1628. Düna från mynningen till och med Dahlenholm, samt terrängen öster därom. Kartutkast med militär terrängbeskrivning (närmast avseende sommaren 1627). Svenska och polska arméernas läger vintern 1627-1628, Riksarkivet, SE/KrA/0425/01/064.

Lokalizacja polsko-litewskiego cmentarza

Źródło: opracowanie autora na podstawie: Mapa okolic Rygi z 1627 roku, Mapa okolic Rygi z 1627 roku, Riga 1627. Krigshändelserna vid Riga vintern 1627 - 1628. Düna från mynningen till och med Dahlenholm, samt terrängen öster därom. Kartutkast med militär terrängbeskrivning (närmast avseende sommaren 1627). Svenska och polska arméernas läger vintern 1627-1628, Riksarkivet, SE/KrA/0425/01/064.

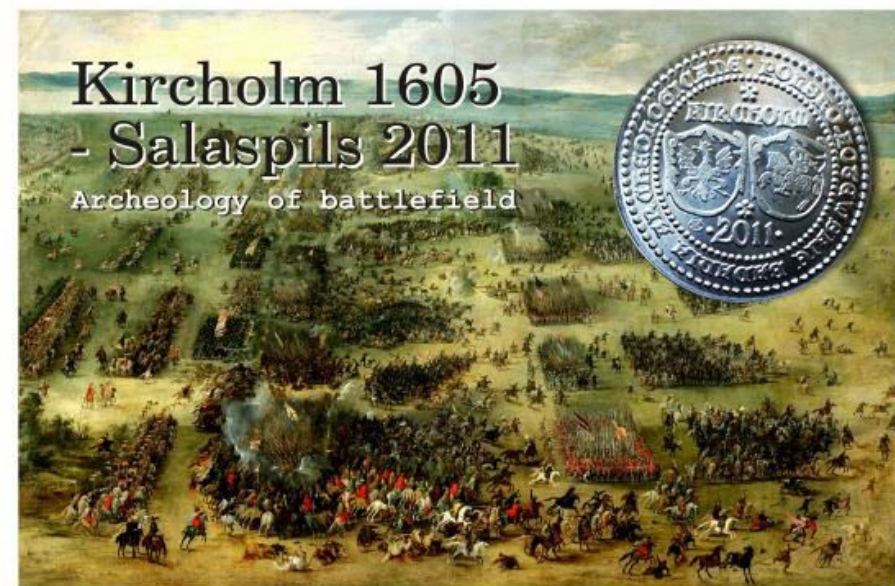

Pamiątkowa moneta z okazji wyprawy archeologicznej pod
 Kirchholm

Źródło:

<http://www.mincerzopolski.pl/index.php/kirchholm-2011/>

(dostęp: 30.03.2021).

Så starck hafwer swar Dine Stedsmicke
 för sig warit under Knektefenich
 såghen för slaget och efter slaget.
 för slaget   efter slaget   de 39

Galerna	Jens Rasmussen	233	100	163
	Anders Nielsen	223	88	173
Bruglejer	Jens Rasmussen	119	48	85
	Lars Rasmussen	100	45	91
Nordstern	Oluf Rasmussen	326	108	263
Angemund	Jens Rasmussen	324	83	220
Guldbjerglund	Jens Rasmussen	289	65	150
Widelynder	Niels Rasmussen	172	40	151
Bjerglund	Jens Rasmussen	243	62	181
Spangstedt	Jens Rasmussen	260	139	121
	Anders Rasmussen	217	77	140
Widelynder	Migil Rasmussen	185	58	129
	Jens Rasmussen	133	30	103
	Jens Rasmussen	150		
	Jens Rasmussen	254	37	220
Widelynder	Jens Rasmussen	215	45	170
	Jens Rasmussen	130	37	
	Jens Rasmussen	124	34	99
	Jens Rasmussen	73	23	59
Widelynder	Jens Rasmussen	238		
	Jens Rasmussen	125		
Widelynder	Anders Rasmussen	133		
Jens Rasmussen	Jens Rasmussen	178	55	123
	Jens Rasmussen	127	29	198
	Niels Rasmussen	200	38	162
		24923	1931	2299

Spis armii Karola IX

Źródło: Så starck hafwer hwar Knektefenich för sig warit
 wirdt Kerkeholmen, bådhe för slaget och efter slaget,
 Riksarkivet, SE/KrA/0455/G I 1605/1.

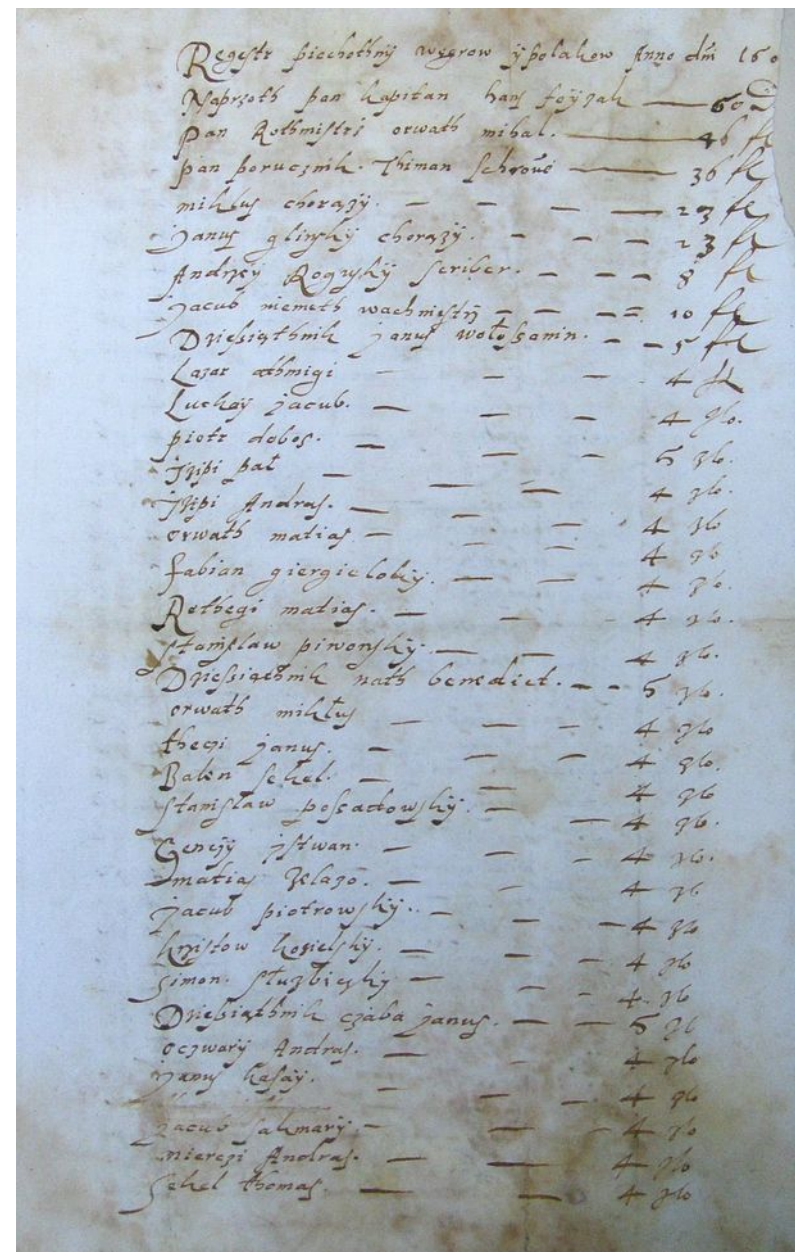

Armia Karola IX

	Stan na dzień 23/23 IX	Stan na dzień 27/17 IX	Poprawki do stanu na dzień 27/17 IX	Stan na dzień 27/17 IX
Kawaleria	2701	2697	2500	2500
Piechota	8751	9263	8961	8268
W sumie	11451	11960	11658	10868

Źródło: Opracowanie autora na podstawie spisów armii Karola IX, *Summarisk uppgift över det krigsfolk, som följde konungen i fält 1605 13/9*, Riksarkivet, Stockholm, SE/RA/5104/5104.1/A./7, b.p.; *Styrkeuppgifter från slaget vid Kirkholm*, Riksarkivet, Stockholm, SE/KrA/0455/G I 1605/1, b.p.

Regestr pieszej roty z 1603 r.
 Źródło: *Regestr piechotny Węgrów i Polaków Anno D[omi]ni*
 160[3], Riksarkivet, SE/RA/754/2/M 1280.

Regestr piechotny węgrów i polaków anno dñi 1603		
Naprzetk pan kapitan hant foypan	—	60 fl
pan Rotmistrz orwato mibal.	—	40 fl
pan porucznik. Thiman Schwaue	—	30 fl
milch chorazj.	—	23 fl
Janus glichy chorazj.	—	23 fl
Andrzej Boguski scribe.	—	8 fl
Jacob niemetz wachmistrj	—	10 fl
Dzielnik Janus wato sam.	—	5 fl
Lazar admiagi	—	4 fl
Luchay Jacob.	—	4 fl
Piotr debar.	—	5 fl
Jzibi bat	—	4 fl
Jzibi Andrzej.	—	4 fl
orwato matias.	—	4 fl
fabian giergieleki.	—	4 fl
Retegi matias.	—	4 fl
Stamslaw pinonski.	—	4 fl
Dzielnik matias benedict.	—	5 fl
orwato milch.	—	4 fl
Retegi Janus.	—	4 fl
Balen schel.	—	4 fl
Stanislaw posadowski.	—	4 fl
Geny Jzwan.	—	4 fl
Matias Pelago.	—	4 fl
Jacob piotrowski.	—	4 fl
Witow kochanski.	—	4 fl
Simon. Stuzbicki.	—	4 fl
Dzielnik szaba Janus.	—	5 fl
Oczwarij Andrzej.	—	4 fl
Janus Rafaj.	—	4 fl
Jacob Jakmarj.	—	4 fl
Retegi Andrzej.	—	4 fl
Schel tomas.	—	4 fl

Armia Jana Karola Chodkiewicza

Źródło	List J. K. Chodkiewicza do Zygmunta III, 30.IX.1605	Nowiny z Inflant (1605)	Sława losu szczęśliwego (1605)	Carolomachia (1606)	Plan Józefa Naronowicza-Narońskiego (1659)
Kawaleria		2700	2410	2456	2910
Piechota		1000	1040	940	1040
W sumie	3700	3700	3450	3496	3910

Źródło: Opracowanie autora na podstawie: E. Rzetowski, *Sława losu szczęśliwego w Inflanciech przez J. K. Chodkiewicza*, Wilno 1605, b.p.; Ch. Zawisza et L. Boierus, *Carolomachia, qua felix victoria, ope Dvina...*, Vilniae 1606, b.p.; A. Hniłko, *Plan bitwy pod Kircholmem Józefa Naronowicza-Narońskiego z r. 1659*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, t. 7: 1934, nr 1, s. 131; *List J. Karola Chodkiewicza do króla, Dan pod Rygą, d. 30 września 1605 r.*, [w:] *Wypisy do ćwiczeń z historii wojskowej*, red. Z. Spieralski i J. Wimmer, cz. 1, z. 1, Warszawa 1961, s. 102; *Slaktarebenck czyli Krwawe jatki księcia Karola Sudermańskiego*, wyd. W. Krawczuk, Kraków 2017, s. 74.

Dziękuję za uwagę

Prezentacja jest zmodyfikowaną wersją wykładu
wygłoszonego w Polskiej Akademii Umiejętności
w styczniu 2019 roku